

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Ольга Ветрова

кандидат педагогічних наук, викладач,
Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж
Сумського державного університету,
E-mail: odvetrova@gmail.com

Інклюзивна освіта – це особлива система освітніх послуг, яка має на меті забезпечити рівні можливості доступу для отримання освіти кожною дитиною, незалежно від її особливих можливостей, психофізичного розвитку та індивідуальних потреб. Саме інклюзивна освіта підкреслює цінність особистості кожної дитини, тим самим гарантуючи рівноцінне відношення до всіх дітей у закладах освіти, проте формує спеціальні умови дітям, які мають особливі потреби: забезпечення соціальної активності дітей з особливостями психофізичного розвитку, формування у них ціннісних установок, що відповідають психічним і фізичним можливостям дитини, а також розвиток інтелектуальної сфери.

Запровадженню інклюзивної освіти слугував Українсько-канадський проєкт «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні», результати якого мали велике значення для наступного успішного впровадження інклюзивного навчання в українському суспільстві та формування загальнодержавної нормативно-правової бази.

Основна ідея інклюзивної освіти – від соціалізації у закладі освіти до соціалізації у суспільство. Спільне навчання має не лише гарантувати право дитини з особливими потребами не бути ізольованою від інших, а й забезпечити їй можливість відвідувати той заклад освіти, який би вона відвідувала, коли б була здоровою

Термін «інклюзія» в дослівному перекладі з англійської мови означає «включення» або «приєднання». На Міжнародному консорціумі розвитку осіб з особливими потребами у 1998 році було визначено наступний зміст інклюзивної освіти:

- визнає, що усі діти можуть навчатися;
- визнає та поважає відмінності у дітях: вік, стать, етнічну належність, мову, стан здоров'я тощо;
- є частиною ширшої стратегії розвитку інклюзивного суспільства;
- є динамічним процесом, що постійно розвивається;
- не повинна залежати від величини класу чи браку матеріальних ресурсів.

Поняття «інклюзія» не є тотожним поняттю «інтеграція». Слід розмежовувати інтеграцію та інклюзію. Так, у документі «Міжнародні консультації з питань навчання дітей з особливими освітніми потребами» інтеграція визначається як процес, який спрямований на введення дітей з обмеженими можливостями здоров'я у регулярний освітній простір, їх просте залучення до закладів освіти без застосування індивідуального підходу до кожної дитини. Метою інтеграції в освіті є залучення дітей з особливими потребами у вже існуючу модель освіти. Згідно чого дитина повинна оволодіти навчально-виховною програмою закладу дошкільної освіти або закладу загальної середньої освіти, а також прийняти та дотримуватися встановлених правил і норм [1].

На противагу від інтеграції, інклюзивна освіта є значно гуманнішою та дієвішою освітньою системою, яка бере до уваги індивідуальні потреби і можливості кожної дитини, незалежно від рівня її психофізичного розвитку. Основними засадами розвитку інклюзивної освіти є: науковість, системність, варіативність, корекційна спрямованість, індивідуалізація, соціальна відповідальність сім'ї, міжвідомча інтеграція та соціальне партнерство.

Навчально-виховний процес для дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти здійснюється в напрямку особистісно-орієнтованого підходу, з використанням різноманітних індивідуальних та групових форм роботи, наявністю індивідуальної програми розвитку та індивідуального плану навчання відповідно до особливих потреб та можливостей дитини [4].

Запровадження інклюзивної освіти в нашій державі має ґрунтуватися на таких принципах:

- цінність дитини не повинна залежати від її здібностей і досягнень;
- кожна дитина здатна відчувати і думати;
- кожна дитина має право на спілкування;
- усі люди потребують одне одного;
- ефективну освіту можна забезпечити лише в контексті реальних стосунків;
- усі діти потребують підтримки і дружби однолітків;
- тільки на реальній взаємодії здійснюється справжня освіта;
- залучення батьків до освітнього процесу дітей як перших їх учителів та рівноправних партнерів.

Важливим аспектом інклюзивної освіти є поєднання інтересів звичайних дітей і дітей особливостями розвитку. Це досить складний процес, який вимагає знань, умінь, навичок і зусиль фахівців. Основна місія – налагодити сприятливе, максимально комфортне соціальне життя дітей. Пріоритетом в роботі з дітьми з особливими потребами в першу чергу мають виступати не конкретні знання і навички, а самопочуття і розвиток дитини [3].

До переваг інклюзивної освіти можна віднести набуття дитиною важливого соціального досвіду, взаємодія з іншими дітьми, соціалізація у групі однолітків. Відчуваючи таке саме ставлення до себе, як і до всіх інших, дитина з особливими потребами не сприймає себе безталанною, адже до неї висувають ті ж вимоги, що і до інших, завдяки чому її розвиток мало чим відрізняється від розвитку здорової дитини [2].

Отже, інклюзивна освіта є одним із основних напрямків державної політики в Україні, що полягає в забезпеченні рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, та є важливою формою їх соціального захисту та реальною можливістю створити умови для подальшого самостійного життя.

Список використаних джерел:

1. Болдирева В. Е. Інтеграція та інклюзія як основні моделі навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. пр. 2012. № 9 (11). С. 10–17.
2. Дмитриенко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П. Працюємо з «особливою» дитиною у «звичайній» школі. Харків : ВГ «Основа», 2018. 120 с. (Серія «Нові формати освіти»).
3. Засенко В. В. До проблеми особистісного підходу у навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі* : наук.-метод. зб. Київ : Наук. світ, 2006. Вип. 8. С. 85–88.
4. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва та ін. ; за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ : «А. С. К.», 2012. 308 с.